

Larsen-kooien: naar een succesvolle vangst van kraaien en eksters

Sinds de recente wijziging van het Soortenbesluit, die verscheen in het Belgisch Staatsblad op 23 augustus 2016, zijn de mogelijkheden voor de bestrijding van kraaien en eksters toegenomen. Eén van de voornaamste verbredingen is hierbij de mogelijkheid om naast eksters ook kraaien, kauwen en gaaien te bestrijden met de Larsen-kooi. Een goed uitgedachte kraai- en ekstercontrole is een noodzakelijk onderdeel van elk weldoordacht predatorcontroleplan en is een grote hulp in het duurzaam kleinwildbeheer. Net daarom organiseerden we vanuit HVV een groepsaankoop van Larsen-kooien voor de WBE's die deelnemen aan het Vlaams patrijzenproject. Efficiënt gebruik van de Larsen-kooien vereist wat ervaring. We zetten enkele tips op een rijtje.

Wettelijk kader

Kraaien en eksters zijn geen jachtwildsoorten. Beide soorten hebben een beschermd statuut volgens het Soortenbesluit van 2009. Bepaalde beschermde soorten, waaronder de kraai en de ekster, kunnen onder voorwaarden bestreden worden. Voor zowel kraaien en eksters kan deze bestrijding uitgevoerd worden om belangrijke schade aan professioneel geteelde gewassen (inclusief fruitteelt) te voorkomen en om de wilde fauna en flora te beschermen. Deze bestrijding kan je echter enkel uitvoeren op voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Zowel kraaien als eksters mag je – onder andere – bestrijden met Larsen-kooien.

Volgens het Soortenbesluit zijn Larsen-kooien kleine, gemakkelijk verplaatsbare kooien die bestaan uit twee of meer compartimenten, met een of meer neervallende kleppen, waarbij geen andere dieren gevangen kunnen worden na het neervallen van de klep. Hoewel de bestrijding van kraaien en eksters het hele jaar door is toegelaten, mogen trechtere vallen en Larsen-kooien enkel vangklaar op het veld staan in de periode van 16 februari tot en met 15 oktober.

Voorwaarden voor het gebruik van deze kooien staan opgesomd in bijlage 3 van het Soortenbesluit:

- De kooien mogen geen vlees of slachtafval bevatten als lokaas.
- De vallen moeten dagelijks gecontroleerd worden. Alle gevangen dieren van een andere soort dan deze waarvoor het gebruik van de val is toegestaan moeten dan onmiddellijk worden vrijgelaten.
- De vallen en kooien worden geïdentificeerd met een weersbestendig plaatje waarop de naam van de te bestrijden soort, het telefoonnummer van ANB en het jachtverlofnummer van de plaatsers van de val duidelijk leesbaar vermeld zijn. Daarnaast staat op het plaatje ook de volgende tekst opgenomen: "Deze val is geplaatst conform de uitvoeringsmodaliteiten van het Soortenbesluit van 15 mei 2009, bijlage 3".
- Levende lokdieren die gebruikt worden in deze kooien moeten voedsel, water en beschutting ter beschikking hebben.

Het gebruik van levende lokdieren (van dezelfde soort dan je probeert te bestrijden) is toegelaten in deze Larsen-kooien. De lokvogels hoeven bovendien geen pootring te hebben. Per aangemelde Larsen-kooi mag de aanmelder maximaal twee levende lokdieren in bezit hebben, gebruiken en vervoeren.

In de verplichte melding van de bestrijding aan ANB, die meestal gebeurt door de WBE, zal het aantal Larsen-kooien gespecificeerd moeten worden.

Larsen-kooien: een efficiënt middel in de predatorcontrole van kraaien en eksters

Kraaien en eksters met jongen zijn het meest fan van een eiwitrijk dieet op basis van dierlijk voedsel. Zij vormen voor het wild en de overige fauna dan ook een grotere bedreiging dan hun niet-territoriale rondzwervende soortgenoten. Larsen-kooien zijn hét middel bij uitstek om net deze territoriale broedparen weg te vangen. De territoriale kraaien en eksters zullen immers heftig reageren op de roep van de levende lokvogel in de kooi. In een poging hun territorium veilig te stellen, komen ze in de val terecht. Uit een pilootproject dat we vanuit HVV – met vergunning – uitvoerden in 2012-2013 om de efficiëntie van de Larsen-kooien te testen voor het vangen van kraaien en kauwen, bleek dat het gebruik van lokvogels echt een *must* is om de kooien te laten renderen. Zonder lokvogel trapte bijna geen enkele vogel in de val. Uit een experiment van de Game and Wildlife Conservation Trust bleek dat lokvogels de efficiëntie van de kooien maar liefst 10 keer vergrootte voor eksters en 15 keer voor kraaien.

Hoewel het gebruik van de Larsen-kooien wettelijk toegelaten is van 16 februari tot en met 15 oktober, is het in het kader van een predatorcontrole vooral belangrijk om je te focussen op de lente en de vroege zomer (tot en met juli). In deze periode is het wild immers het meest kwetsbaar. De Larsen-kooien werken ook het meest efficiënt in deze periode.

Beginnen vangen doe je in het voorjaar. In het vroege voorjaar zitten kraaien en eksters vaak in het centrum van hun territorium 'op wacht'. De kans is groot dat een ander koppel kraaien of eksters de plaats van de weggevangen vogels inneemt. Door gedurende de voortplantingsperiode continu territoriale vogels weg te vangen, voorkom je dat broedparen met jongen voorkomen binnen jouw jachtgebied en verlaag je de predatiekansen gevoelig.

Het jaar rond blijven vangen met Larsen-kooien is niet enkel illegaal, maar leidt er ook toe dat de vogels de kooien gewoon worden. In het volgende jaar zal de vangefficiëntie dan heel wat lager liggen.

Tips voor het gebruik van Larsen-kooien

De Game and Wildlife Conservation Trust (GWCT) deed in het Verenigd Koninkrijk heel wat ervaring op. We geven een opsomming van hun voornaamste tips bij het gebruik van de Larsen-kooi:

- Plaats een Larsen-kooi met lokvogel in het volle zicht van een territoriaal paar en op een afstand van minder dan 90 meter van het nest.
- Verplaats de kooien regelmatig. Als je binnen de twee dagen na plaatsing niets hebt gevangen, kan je de val beter elders zetten. Na een paar dagen kan je een nieuwe poging wagen op deze eerste locatie. Gebruik hiervoor een andere lokvogel. Sommige vogels reageren immers sterker op de ene dan op de andere lokvogel.
- Als je geen lokvogels hebt, kan je deze mogelijk verkrijgen via een collega-jager. In het andere geval is het ook mogelijk om zelf een eerste lokvogel te vangen met een Larsen-kooi zonder lokvogel. Best gebruik je hiervoor een ei, met name in de periode dat eieren ook in het wild beschikbaar zijn. Probeer ervoor te zorgen dat het geheel oogt als een gedeeltelijk gepredeerd nest. Een 'nest' uit dood gras met vijf of zes eieren in is ideaal. Breek enkele eieren en zorg dat een vers gebroken ei steeds aanwezig is. Een alternatief voor een gepredeerd nest is wit brood. Ook dit heeft vaak een aantrekkingskracht op kraaien en eksters. Als je de kooi gebruikt zonder lokvogel, plaats je deze best aan de voet van een boom of de basis van een heg en niet in het open veld. Als je na 10 tot 14 dagen nog niets hebt gevangen, probeer dan een andere vangstlocatie uit.

- Wanneer je één vogel van een paar vangt in de kooi, is de kans groot dat de partner zal volgen. Blijf op afstand en wacht even af. Als de partner tegen de avond niet gevolgd is, is het zinloos om langer te wachten.
- Als het maar niet lukt de vogels in de kooi te krijgen, zijn er een paar truckjes om hen toch zo ver te krijgen:
 - o De kooi nog dieper in het territorium zetten.
 - o De kooi hoger zetten (vb. op een strobaal). De kooi moet daarbij echter steeds op een vaste, ondoorzichtbare ondergrond staan.

Gebruiksklaar maken van je Larsen-kooi

Zoals al vermeld bevat de wetgeving de verplichting om te zorgen dat de lokvogel steeds beschikt over voedsel, drinkwater en beschutting. De Larsen-kooien, zoals in groep aangekocht in het kader van het Vlaams patrijzenproject en de kooien zoals verkrijgbaar in de handel, moet je zelf nog 'afwerken' in dat kader.

Als weidelijke jager dragen wij het welzijn van dieren, waaronder ook de lokvogels, hoog in het vaandel. Bovendien kijken verschillende andere stakeholders uit het buitengebied mee naar de vallen en bepaalt de manier waarop we de vallen gebruiken mee het imago van de jachtsector. We doen er dan ook goed aan om de kooien op een zo diervriendelijk mogelijke manier in te kleden en in te zetten en te gaan voor beter dan minimale gevangenschapsomstandigheden.

- Voorzie drinkgelegenheid. Dat kan uiteraard via een drinkbakje op de grond, maar een opgehangen drinkfles voor vogels is beter. Dit voorkomt dat het water vuil wordt en zorgt ervoor dat water langer beschikbaar is. Je kan het reservoir eventueel vast maken in één van de zijcompartimenten zodat je het lokkercompartiment niet steeds moet openen als je drinkwater wil bijvullen. Dit reduceert de stress voor de lokvogel. Als je vangt op koude dagen, zorg dan dat het water niet bevriest
- Voorzie vers voedsel. Kuis de kooi regelmatig en zorg dat geen rot voedsel aanwezig is in de kooi.
- Zorg dat schuilgelegenheid aanwezig is. De vogel moet kunnen schuilen tegen volle zon, regen en wind. Een plaat bovenop het lokcompartiment is een absoluut minimum.
- Zorg ervoor dat de lokvogel een stok ter beschikking heeft. Zowel kraaien als eksters hebben dit nodig om te roesten tijdens de nacht. Beide soorten hebben graag etageverplaatsing en een stokje dat toelaat dat de vogel er af en toe eens op of af springt biedt een welkome afwisseling.
- Transporteer lokvogels op een diervriendelijke manier. Dit kan gemakkelijk in een donkere, stevige doos.
- Dood kraaien en eksters op een diervriendelijke manier. Dit kan je doen met de hand, door de vogel stevig vast te nemen met de poten, vleugeltippen en staart te samen geklemd en hem met het achterhoofd hard te slaan tegen een hard oppervlak (zoals de rand van de kooi). In de handel bestaan ook 'vogeltangen' die speciaal ontwikkeld zijn om de vogel diervriendelijk te doden. Ook dit kan een goede tip zijn.

Meten is weten... en de toekomst

Beleid maken in een Vlaamse context betekent dat we ons als wildbeheerders constant moeten verantwoorden. Vanuit de maatschappij wordt er onder andere gevraagd naar het nut en de

noodzaak van een kraaienbestrijding, naar de efficiëntie van het gebruik van Larsen-kooien en andere bestrijdingsmiddelen.

Vanuit ANB kregen we nu al het signaal dat het in de toekomst belangrijk zal zijn om te kunnen aantonen dat bestrijdingsmiddelen zoals Larsen-kooien, trechervallen, wel degelijk gebruikt worden en hun nut bewijzen in het wildbeheer (predatorcontrole en schade voorkomen). Beschikken over harde cijfers is hierbij een must.

In het kader van het Vlaams patrijzenproject willen we ook in kaart brengen welke inspanningen er gebeuren in het kader van het patrijzenbeheer. Dit is nuttig om de overheid en de verschillende stakeholders te laten zien dat, dankzij de inspanningen van jagers voor de patrijs, de soort het nog niet veel slechter doet. Zoals aangekondigd zullen we daarvoor ook jaarlijks gegevens opvragen met behulp van een enquête. In verband met het gebruik van de Larsen-kooien (en evenzeer voor trechervallen en kastvallen voor vos) zullen we via deze enquête opvragen:

- Het aantal vallen dat maximaal werd ingezet op uw jachtterrein
- Het aantal kraaien, het aantal eksters en het aantal kauwen gevangen in deze kooien

Hou deze gegevens dus goed bij. We maken een file op in Excel die jullie hiervoor kunnen gebruiken indien gewenst en zullen deze in de toekomst beschikbaar maken op het intranet van HVV.